

શ્રી હનુમાન ચાલીસા ગુજરાતી અર્થ સાથે

પાઠ: ગીતા પ્રેસ, ગોરખપુર • અર્થ: hanumanchalisapdf.in

॥ દોહા ॥

શ્રીગુરુ ચરન સરોજ રજ નિજ મનુ મુકુરુ સુધારિ ।

બરનઉં રઘુબર બિમલ જસુ જો દાયકુ ફલ ચારિ ॥

અર્થ: શ્રીગુરુનાં ચરણકમળની ધૂળથી હું મારા મનરૂપી અરીસાને ચોખ્ખો કરું છું. પછી શ્રીરઘુવરના (શ્રીરામના) નિર્મળ ચશનું ગાન કરું છું, જે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ, આ ચારેય ફળ આપે છે.

બુદ્ધિહીન તનુ જાનિકે, સુમિરોં પવન-કુમાર ।

બલ બુધિ બિધા દેહુ મોહિં, હરહુ કલેસ બિકાર ॥

અર્થ: પોતાને બુદ્ધિહીન જાણીને હું પવનપુત્ર હનુમાનજીનું સ્મરણ કરું છું. હે હનુમાનજી, મને બળ, બુદ્ધિ અને વિદ્યા આપ, અને મારાં દુઃખ (કલેસ) અને મનના વિકાર (બિકાર) દૂર કર.

॥ ચૌપાઈ ॥

1 જય હનુમાન જ્ઞાન ગુન સાગર ।

જય કપીસ તિહું લોક ઉજાગર ॥

અર્થ: હે હનુમાનજી, તારો જય હો. તું જ્ઞાન અને ગુણોનો સાગર છે. હે વાનરોના રાજા (કપીસ), તારો જય હો. ત્રણે લોકમાં તારી કીર્તિ ઝળહળે છે.

2 રામ દૂત અતુલિત બલ ધામા ।

અંજની-પુત્ર પવનસુત નામા ॥

અર્થ: તું શ્રીરામનો દૂત છે, તારા બળની તોલે કોઈ ન આવે. લોકો તને અંજનીપુત્ર (અંજની-પુત્ર) અને પવનપુત્ર (પવનસુત) નામે ઓળખે છે.

3 મહાબીર બિક્રમ બજરંગી ।

કુમતિ નિવાર સુમતિ કે સંગી ॥

અર્થ: હે મહાવીર, તું ખૂબ પરાક્રમી છે, તારું શરીર વજ્ર જેવું મજબૂત છે. તું ખરાબ બુદ્ધિ (કુમતિ) દૂર કરે છે અને સારી બુદ્ધિ (સુમતિ) વાળાનો સાથી છે.

4 કંચન બરન બિરાજ સુબેસા ।

કાનન કુંડલ કુંચિત કેસા ॥

અર્થ: તારો રંગ સોના જેવો છે અને સુંદર વેશમાં તું શોભે છે. કાનમાં કુંડળ છે અને વાળ વાંકડિયા છે.

5 હાથ બજ ઔર ધ્વજા બિરાજૈ ।

કાંધે મૂંજ જનેઝી સાજૈ ॥

અર્થ: તારા હાથમાં વજ્ર અને ધજા શોભે છે, અને ખભે મુંજ ઘાસની (મૂંજ) જનોઈ છે.

6 સંકર સુવન કેસરીનંદન ।

તેજ પ્રતાપ મહા જગ બંદન ॥

અર્થ: તું ભગવાન શંકરનો અંશ અને કેસરીનો પુત્ર છે. તારું તેજ અને પ્રતાપ મહાન છે, આખું જગત તને વંદન કરે છે.

7 બિઘાવાન ગુની અતિ ચાતુર ।

રામ કાજ કરિબે કો આતુર ॥

અર્થ: તું વિદ્વાન, ગુણવાન અને બહુ ચતુર છે, અને શ્રીરામનું કામ કરવા સદાય આતુર રહે છે.

8 પ્રભુ ચરિત્ર સુનિબે કો રસિયા ।

રામ લષન સીતા મન બસિયા ॥

અર્થ: પ્રભુ શ્રીરામની કથા સાંભળવાનો તને ખૂબ રસ છે (રસિયા). શ્રીરામ, લક્ષ્મણજી અને સીતાજી તારા મનમાં વસે છે.

9 સૂક્ષ્મ રૂપ ધરિ સિયહિં દિખાવા ।

બિકટ રૂપ ધરિ લંક જરાવા ॥

અર્થ: નાનું (સૂક્ષ્મ) રૂપ લઈને તેં સીતાજીને દર્શન આપ્યાં, અને ભયંકર (બિકટ) રૂપ લઈને લંકા બાળી.

10 ભીમ રૂપ ધરિ અસુર સંહારે ।

રામચંદ્ર કે કાજ સંવારે ॥

અર્થ: વિશાળ (ભીમ) રૂપ લઈને તેં અસુરોનો સંહાર કર્યો અને શ્રીરામચંદ્રજીનાં કામ પાર પાડ્યાં.

11 લાય સજીવન લખન જિયાયે ।

શ્રીરઘુબીર હરષિ ઉર લાયે ॥

અર્થ: સંજીવની જડીબુટ્ટી લાવીને તેં લક્ષ્મણજીને જીવનદાન આપ્યું. ત્યારે શ્રીરઘુવીરે (શ્રીરામે) પ્રસન્ન થઈને તને છાતીસરસો ચાંપ્યો.

12 રઘુપતિ કીન્હી બહુત બઝાઈ ।

તુમ મમ પ્રિય ભરતહિ સમ ભાઈ ॥

અર્થ: શ્રીરઘુપતિએ (શ્રીરામે) તારાં ખૂબ વખાણ કર્યાં અને કહ્યું: તું મને ભરત જેટલો જ વહાલો ભાઈ છે.

13 સહસ બદન તુમ્હરો જસ ગાવૈં ।

અસ કહિ શ્રીપતિ કંઠ લગાવૈં ॥

અર્થ: “હજાર મુખવાળા શેષનાગ તારો યશ ગાય છે”, એમ કહીને શ્રીપતિ (શ્રીરામ) તને ભેટી પડે છે.

14 સનકાદિક બ્રહ્માદિ મુનીસા ।

નારદ સારદ સહિત અહીસા ॥

અર્થ: સનક વગેરે ઋષિઓ, બ્રહ્મા વગેરે દેવતાઓ, મોટા મોટા મુનિઓ, નારદજી, સરસ્વતીજી અને શેષનાગ પણ તારો યશ ગાય છે.

15 જમ કુબેર દિગપાલ જહાં તે ।

કબિ કોબિદ કહિ સકે કહાં તે ॥

અર્થ: યમરાજ, કુબેર અને દિક્પાલો (દસ દિશાના રક્ષકો) પણ તારો યશ ગાય છે; તો પછી કવિઓ અને વિદ્વાનો એનું પૂરું વર્ણન ક્યાંથી કરી શકે?

16 તુમ ઉપકાર સુગ્રીવહિં કીન્હા ।

રામ મિલાય રાજ પદ દીન્હા ॥

અર્થ: તેં સુગ્રીવ પર ઉપકાર કર્યો: એમનો શ્રીરામ સાથે મેળાપ કરાવીને એમને રાજગાદી અપાવી.

- 17 તુમ્હરો મંત્ર બિભીષન માના ।
લંકેસ્વર ભએ સબ જગ જાના ॥
અર્થ: વિભીષણે તારી સલાહ (મંત્ર) માની અને એ લંકાના રાજા બન્યા, એ આખું જગત જાણે છે.
- 18 જુગ સહસ્ર જોજન પર ભાનૂ ।
લીલ્યો તાહિ મધુર ફલ જાનૂ ॥
અર્થ: સૂર્ય તો ઘણો દૂર છે (જુગ સહસ્ર જોજન), છતાં મીઠું ફળ સમજીને તું એને ગળી ગયો.
- 19 પ્રભુ મુદ્રિકા મેલિ મુખ માહીં ।
જલધિ લાંધિ ગયે અચરજ નાહીં ॥
અર્થ: પ્રભુ શ્રીરામની વીંટી મોંમાં રાખીને તું સમુદ્ર ઓળંગી ગયો, એમાં કોઈ નવાઈ નથી.
- 20 દુર્ગમ કાજ જગત કે જેતે ।
સુગમ અનુગ્રહ તુમ્હરે તેતે ॥
અર્થ: દુનિયામાં જેટલાં અઘરાં કામ છે, એ બધાં તારી કૃપાથી સહેલાં થઈ જાય છે.
- 21 રામ દુઆરે તુમ રખવારે ।
હોત ન આજ્ઞા બિનુ પૈસારે ॥
અર્થ: તું શ્રીરામના દરવાજાનો રખેવાળ છે. તારી આજ્ઞા વિના ત્યાં કોઈ પ્રવેશી શકતું નથી.
- 22 સબ સુખ લહે તુમ્હારી સરના ।
તુમ રચ્છક કાહૂ કો ડર ના ॥
અર્થ: જે તારે શરણે આવે છે, એને બધાં સુખ મળે છે. તું રક્ષક હોય ત્યાં કોઈનો ડર રહેતો નથી.
- 23 આપન તેજ સમ્હારો આપૈ ।
તીનોં લોક હાંક તેં કાપૈ ॥
અર્થ: તારું તેજ (શક્તિ) તું જ સંભાળી શકે છે. તારી ગર્જનાથી (હાંક) ત્રણે લોક ધૂજી ઊઠે છે.
- 24 ભૂત પિસાય નિકટ નહિં આવૈ ।
મહાબીર જબ નામ સુનાવૈ ॥
અર્થ: જ્યારે મહાવીર હનુમાનજીનું નામ લેવાય છે, ત્યારે ભૂત-પિશાચ પાસે આવતાં નથી.
- 25 નાસૈ રોગ હરૈ સબ પીરા ।
જપત નિરંતર હનુમત બીરા ॥
અર્થ: વીર હનુમાનજીનું નામ સતત જપવાથી રોગ મટી જાય છે અને બધી પીડા દૂર થાય છે.
- 26 સંકટ તેં હનુમાન છુડાવૈ ।
મન ક્રમ બચન ધ્યાન જો લાવૈ ॥
અર્થ: જે મન, કર્મ અને વચનથી હનુમાનજીનું ધ્યાન ધરે છે, એને હનુમાનજી સંકટમાંથી છોડાવે છે.
- 27 સબ પર રામ તપસ્વી રાજા ।
તિન કે કાજ સકલ તુમ સાજા ॥
અર્થ: તપસ્વી રાજા શ્રીરામ સૌથી ઉપર છે, અને એમનાં બધાં કામ તેં જ પાર પાડ્યાં.

- 28 ઔર મનોરથ જો કોઈ લાવે ।
સોઈ અમિત જીવન ફલ પાવે ॥
અર્થ: જે કોઈ પોતાનો મનોરથ (ઇચ્છા) લઈને તારી પાસે આવે છે, એ જીવનમાં એનું અપાર ફળ પામે છે.
- 29 ચારો જુગ પરતાપ તુમહારા ।
હે પરસિદ્ધ જગત ઉજિયારા ॥
અર્થ: ચારે યુગમાં (સતયુગ, ત્રેતા, દ્વાપર અને કળિયુગ) તારો પ્રતાપ છે. તારો યશ આખા જગતમાં પ્રસિદ્ધ છે અને બધે અજવાળું ફેલાવે છે.
- 30 સાધુ સંત કે તુમ રખવારે ।
અસુર નિકંદન રામ દુલારે ॥
અર્થ: તું સાધુ-સંતોનો રખેવાળ, અસુરોનો નાશ કરનાર અને શ્રીરામનો લાડકો છે.
- 31 અષ્ટ સિદ્ધિ નૌ નિધિ કે દાતા ।
અસ બર દીન જાનકી માતા ॥
અર્થ: તું આઠ સિદ્ધિ અને નવ નિધિનો દાતા છે; આ વરદાન તને જાનકી માતાએ (સીતાજીએ) આપ્યું છે.
- 32 રામ રસાયન તુમહરે પાસા ।
સદા રહો રઘુપતિ કે દાસા ॥
અર્થ: રામભક્તિરૂપી રસાયન (નવું જીવન આપતી દવા) તારી પાસે છે, અને તું સદા શ્રીરઘુપતિનો (શ્રીરામનો) દાસ બનીને રહે છે.
- 33 તુમહરે ભજન રામ કો પાવે ।
જનમ જનમ કે દુખ બિસરાવે ॥
અર્થ: તારું ભજન કરવાથી ભક્ત શ્રીરામને પામે છે અને જન્મોજન્મનાં દુઃખ ભૂલી જાય છે.
- 34 અંત કાલ રઘુબર પુર જાઈ ।
જહાં જન્મ હરિ-ભક્ત કહાઈ ॥
અર્થ: એવો ભક્ત અંતકાળે શ્રીરઘુવરના (શ્રીરામના) ધામમાં જાય છે, અને જ્યાં પણ જન્મે ત્યાં હરિભક્ત કહેવાય છે.
- 35 ઔર દેવતા ચિત્ત ન ધરઈ ।
હનુમત સેઈ સર્વ સુખ કરઈ ॥
અર્થ: ભક્ત બીજા દેવતાઓનું ધ્યાન ન ધરે તો પણ, ફક્ત હનુમાનજીની સેવાથી બધાં સુખ મળી જાય છે.
- 36 સંકટ કટૈ મિટૈ સબ પીરા ।
જો સુમિરૈ હનુમત બલબીરા ॥
અર્થ: જે બળવીર હનુમાનજીનું સ્મરણ કરે છે, એનાં સંકટ ટળી જાય છે અને બધી પીડા મટી જાય છે.
- 37 જૈ જૈ જૈ હનુમાન ગોસાઈ ।
કૃપા કરહુ ગુરુ દેવ કી નાઈ ॥
અર્થ: હે સ્વામી (ગોસાઈ) હનુમાનજી, તારો જય હો, જય હો, જય હો. ગુરુની જેમ મારા પર કૃપા કર.

38 જો સત બાર પાઠ કર કોઈ ।

છૂટહિ બંદિ મહા સુખ હોઈ ॥

અર્થ: જે કોઈ આનો સો (સત) વાર પાઠ કરે છે, એ બંધનમાંથી છૂટે છે અને એને પરમ સુખ મળે છે.

39 જો યહ પઢૈ હનુમાન ચલીસા ।

હોય સિદ્ધિ સાખી ગૌરીસા ॥

અર્થ: જે આ હનુમાન ચાલીસા વાંચે છે, એને સિદ્ધિ મળે છે; એના સાક્ષી ગૌરીશ (ભગવાન શિવ) છે.

40 તુલસીદાસ સદા હરિ ચેરા ।

કીજૈ નાથ હૃદય મહું ડેરા ॥

અર્થ: તુલસીદાસ સદા હરિનો (શ્રીરામનો) સેવક છે. હે નાથ, મારા હૃદયમાં વાસ કર.

॥ દોહા ॥

પવનતનય સંકટ હરન, મંગલ મૂરતિ રૂપ ।

રામ લષન સીતા સહિત, હૃદય બસહુ સુર ભૂપ ॥

અર્થ: હે પવનપુત્ર, તું સંકટ હરનાર અને મંગળની મૂર્તિ છે. હે દેવોના રાજા, શ્રીરામ, લક્ષ્મણજી અને સીતાજી સાથે મારા હૃદયમાં વાસ કર.